

Lernaea hyalina

1

Kwestjonariusz w sprawie badania środowiska.

Zemnie Wyrna p. Lesko. Polary i Rusini warost średni, kultura stosów jany
wazy porównanie mieliskie. Liczba mieszkańców 120. Polaków 45. Rusinów
175. Przez wies przepływa rzeka Ruchlin wzdłuż której są probudowane
chaty. Po prawej stronie rzeki ciągną się skaliste wzgórza p. n. Wyżawa.
Nikt nie wie nic o pochodzenia nazwy wsi. Na starym pieczęcie gmin.
jest wyraz biony rycarick, który miał na ziarnach i widnieje napis
W. Żewierka Wina.

Ludność środowiska wtada językiem ruskim. W języku daje się zauważyć
wpływ lemkoński. Wyrany spotykane w pytanekach lemkońskich bardzo
często słyszy się w mowie codziennej n.p. zhyria, chudobnyj, dhyrwa,
garda, myjotło, psyk, wszytky i t. d.
Zauważam tylko jeden wyraz, który ma inne znaczenie w tej samej miejscu
wsi "skitep" jest to rodzaj piwnicy wymurowanej z kamienia.

Wierzenia zajmują się rolnictwem. Ziemia uprawiana. Z narzędzi roboczych
używane tylko motyki i brony. Najwięcej się uprawia, chociaż sięta, jeżmie-
nia i pszenicy. Kiełmiaki rośnie na łąkach. Ze zwierząt najchętniej
hoduje krowy i owce.

Jadłospis wiosenny: pieczone ziemniaki, kapusta, szejr.
" letni : nowe gotowane ziemniaki, stodkie mleko.
" jesienny : Stulnyky (pierogi z tartych ziemniaków i pieczone
na liściach z kapustą, jeżm. z masłem).
" zimowy : pieczone ziemniaki, war, kapusta, barner, kysetycia.

W miarę potrzeby domowej zajmują się tkactwem.
Strój męski codzienny: kupa koszula, spodnie z płótna domowego
t. j. "noharuky" dołem wykańczone mienicką, spodnie zimowe z białej
lubi czarnej wełny "chotosni". biedniejsi chodzą w chodakach
bogatsza warstwa "brawiki i buty. Strój świąteczny: koszula z cien-
kiego płótna, ubranie czarne kupione na targu, na głowie
kapelusze lub kamkiel.

Strój kobiecy codzienny: kolorowa spódnica i bluzka, na głowie jasna
czupka z sznurkiem chodaki.

Strój świąteczny: koszula haftowana lub wyrywana, gorset narywany
koralikami i koralicami, spódnica przelca zwykle jednego koloru,

chustki jasne jedwabne, isłto buciki i meryty.
 Chatyty nagrod protokolne, chaty budowane z drewna. Pod jednym dachem
 znajdują się chaty, stajnia, stodoła i spieca. Spieciar w chatie jest mato długi
 i gruba ława pod oknem, stół rodzaj skrzyni nakrytej wickiem. W tej
 skrzyni przechowują mleko i chleb, dwa łóżka, jedno stoi koto drawi po lewej
 stronie, po prawej stronie jest wielki piec, który często służą za łóżko dla starszego
 rodzeństwa. Wzrost pieca w chatie stoi masa rodzaj protok, na której stoi
 kilka misek glinianych i franc wielkich zielarnych baniaków. Do upiększe-
 nia chat używają papierowych firanek, wisi i szycianek.

Cerkiew budowana jeszcze w pierwszej połowie 18th wieku. Po prawej stronie
 koto wielkiego ołtarza jest marmurzana kamienna płyta z napisem
 Tu spocynęła Klara z Fredroń Bobowska umarta 1 stycznia 1829r.
 Wchodząc do wsi zaraz na granicy jest marmurzana kaplica, w której znajdują
 się figura św. Jana Nepomucena. Niedaleko rzekoty krzyż na górze Syron,
 który postawiła gromada na pamięć rozpiercia wojny. W stop góry grób
 Niekanego żołnierza z 1814r. Na końcu wsi kaplica marmurzana, z której
 postawił gospodarz Andrzej Hallków proniewar miał taki sen, że na jego
 grobie ma stać kaplica.

Dzura umartego przychodzi do domu jeszcze przez cały tydzień i przez ten
 czas musi stać woda na mied, proniewar dzura w nową obmywa swoje grzechy.
 jeżeli umart gdzie lub matka przez cały rok nie wolno ścieć jednego kęsa
 w chatie.

Wodpastek które udziat kobiety i młodzieź.
 Młukiona modlitwa kobiet starszych. Na hory na mory stojit rotata
 cerkawcia. Wtym cerkawci stojat dwa prestoty. Na jednym
 prenstoli som Głospod' Boh tenyt. Głotawojku sktonywu rdezejky
 storijw. Swojich pial' ran otworjw. Iwoju krow za nas
 hrysnych rozrylaw. Swiatyj Petre, swiatyj Pawle ny raduytesia
 mojejti tiarhojti mukojti. Na ty rotatyj chmest i jdyj po switi
 rozpowydat. Chto tu motyturu amowyt w ekelwer do wrecery,
 w piatnycu do prostojku, sobotu do schid soncio, nedilu
 do Stuzby Boziji. Bude raj otworenyj, a prekto kamkne-
 ne na wyky wykow z min. prodata Ewa Kostyrzyn lat 85.

W wyklych chorobach jak ból głoty, rebow chorej leczy się sam. przy
 skaleczeniach piatę ruka porady u szynadow, do wrobalitow idę
 jak choroba sturij trwa n. p. napalenia, z do lekarza kiedy już
 umiera. W wierzku z chorobami najwiziej są stosowane listie babki,

Diwera, diwera woda krysta
 Twoja dusza jest nieczysta
 jak sia diwera toho blakto
 Na kolina sy przyklakto
 Diwera, diwera ne kalcaj sia
 ydij do ksiondra spowidaj sia
 jak sia diwera spowidato
 Na proric sia rozsypato.

Rodzice chętnie przytają dzieci do szkoły. Porodowienia towarogskie.
 jeżeli to są mężczyźni „cy udowowy ohtopy”, jeżeli kobiety „cy udowowy
 baby” ptos oby idnie puzer wies „jak sia majete”. Ohtok
 ndawisk uniywaja puzerwisk. Ciula, Cugk, Yawpiv, Hrabia, Karnadrije
 Hunenda, Hucyuka, Bajtoja, Pita, Basa, Malosnyk.
 Wrodowisku jest przytelma Proivity, która kilka razy do roku daje
 przedstawienie a z dochodów kufuje ksiżki z zakresu gospodarstwa
 i uclerynacji.
 Dwaś zmierzonyj porostaty tyłko niektóre zabudowania z kamienia
 jak browar i magazyn.

Lennice Pyrina, dnia 30 maja 1936.

M. Dewydenko

5

Dalszy ciąg kwestionariusza w sprawie badania środowiska.

6 Nazwa miejscowości: Zernica Wyzina

- 1) Budownictwo: W 1800 r. gromada obudowała cerkiew starym kosztem. 16 części wydatków dał dwór p. Bobowski. Kaplica św. Jana wedle opowiadania miał ją obudować przed 130 laty jeden z tutajszych mieszkanców Radov, który z panem ze dworu brat udrzał w wojnach napoleońskich. Budynki mieszkalne drewniane, przeważnie kryte słomą.
- 2) Bogactwa naturalne: Nafta, wosk ziemny i węgiel. Sz. możliwości eksploatacji, tenen badany przed wojną światową.
- 3) Organizacje społeczno-oświatowe. Czytelnia Prosimy, ilosci ratunkowa dziatelnosci' bierna.
- 4) Ośrodki kulturalne: Dom Prosimy: dziatelnosci' bierna
- 5) Organizacje gospodarcze: Kooperatywa Zhoda "naspra kaza potreby szi.
- 6) Czytelnictwo ludności: Ludności czyta mało pisma gospodar. "Litskij Hospodar", Pobudka, Nasz Prapor, Korne Seto,
- 7) Stan dróg: Drogi wiejskie petne wybojow, proca tego co kilka lub kilkanaście metrów przewrętywa protok. Odległosci do najbliż. miasta powiatowego 20 km, jest potężenie autobusowe ale dopiero przy srocie oddalonej od wsi 5 km. Odległosci do najbliższego koscioła i poczty 7 km.
- 8) Turystyka: Rozwoj pod względem turystyczno-wypoczynkowym jest możliwy, okolica górskai piskne lasy. Najinteresowanie ludności pod tym względem jest mało.

M. Dawydenko
Kier. szkoły